

**СЕЗОННІ ЗМІНИ СТРУКТУРИ ФІТОМІКРОБЕНТОСУ
КІЛІЙСЬКОЇ ДЕЛЬТИ ДУНАЮ (НА ПРИКЛАДІ ЗАТОКИ БИСТРИЙ КУТ)**

Е.Ш. Козійчук

Інститут гідробіології НАН України, проспект Героїв Сталінграду, 12, Київ, 04210, Україна

Затока Бистрий кут утворилася в кінці минулого століття на місці впадіння найбільш потужного водотоку Кілійської дельти Дунаю – рукава Бистрий. Це опріснена, мілководна (глибина не перевищує 1,3 м), відкрита водойма, донні відкладення якої представлені замуленими пісками та сірими мулами. Характеризується високим біологічним різноманіттям, в тому числі і фітомікробентосу – мікроскопічних водоростей, що мешкають на дні, на м'якому субстраті. Донним мікроводоростям належить одне з ключових місць у функціонуванні автотрофної ланки мілководних біоценозів. Важливим показником розвитку фітомікробентосу є його структура, яка включає видовий склад, чисельність, біомасу, домінуючий комплекс та їх співвідношення. Для характеристики сучасного стану донних мікроводоростей Кілійської дельти Дунаю, інформативним є розвиток фітомікробентосу молоді затоки Бистрий кут. Ця водойма є показовою для дельти, що відображає процеси дельтоутворення на ранніх стадіях сукцесії.

Мета роботи: встановити сезонні зміни структури фітомікробентосу Кілійської дельти Дунаю на прикладі затоки Бистрий кут.

Фітомікробентос затоки Бистрий кут вивчали протягом вегетаційних періодів 2010-2012 років. Відбір, фіксацію, камеральне опрацювання проб водоростей, розрахунок їх чисельності і біомаси здійснювали відповідно до загальноприйнятих гідробіологічних методів [1]. До числа домінантів відносили види, біомаса або чисельність яких перевищувала, або дорівнювала 10% від сумарних величин. Субдомінантами вважали види з чисельністю або біомасою, яка складала від 5,0% до 9,9% загальної чисельності, або біомаси видів в угрупованні [4]. Назви таксонів приведені згідно [2, 3].

За період досліджень, в фітомікробентосі затоки Бистрий кут виявлено 131 вид, представлений 146 внутрішньовидовими таксонами водоростей, які належали до 7 відділів (*Cyanophyta*, *Euglenophyta*, *Dinophyta*, *Chrysophyta*, *Bacillariophyta*, *Xantophyta*, *Chlorophyta*).

Аналіз сезонної динаміки кількісного розвитку фітомікробентосу дозволив виявити декілька піків вегетації, які різнилися за структурою домінуючого комплексу видів: за чисельністю – весняний та літній максимуми, з подальшим різким скороченням кількісних показників розвитку водоростей восени. Біомаса донних мікроводоростей в 2010 році зростала весною та влітку. В 2011 та 2012 роках для біомаси були характерними осінні піки розвитку. Чисельність фітомікробентосу формували синьозелені та діатомові водорості (рис. 1). Біомасу в 2010 році визначали діатомові та зелені, в 2011 – діатомові та динофітові, в 2012 – діатомові (рис. 2).

Кількісне різноманіття фітомікробентосу в затоці Бистрий кут у різні роки досліджень відрізнялося коливаннями чисельності та біомаси. В 2010 році інтенсивність вегетації бентосних мікроводоростей зростала. Навесні за чисельністю й біомасою домінували діатомові водорості (*Melosira varians* Ag.), субдомінантом виступала *Navicula cryptocephala* Kütz.

Влітку 2010 року за чисельністю переважали синьозелені (*Oscillatoria amphibia* Ag., *O. limnetica* Lemm., *O. tenuis* Ag., *O. ucrainica* Vladimир.) та діатомові (*M. varians*) мікроводорості. У формуванні біомаси фітомікробентосу пріоритетна роль належала дрібноклітинним та великоклітинним діатомовим – *Stephanodiscus hantzschii* Grun. in Cl. et Grun., *M. varians*, *Gyrosigma acuminatum* (Kütz.) Rabenh., *G. spenceri* (Quek.) Grif. et Henf,

Surirella tenera Greg.

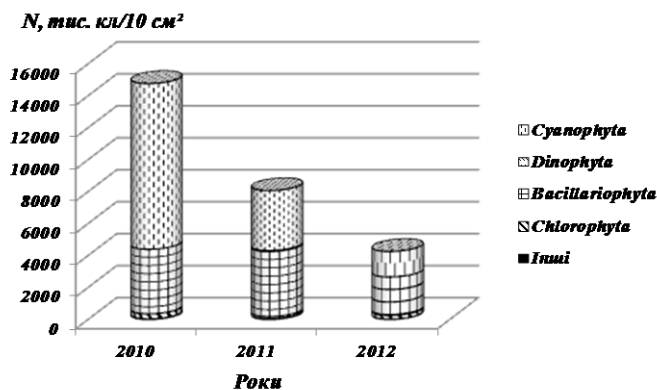

Рис. 1. Міжрічна динаміка чисельності (N) основних таксономічних груп фітомікробентосу затоки Бистрий кут

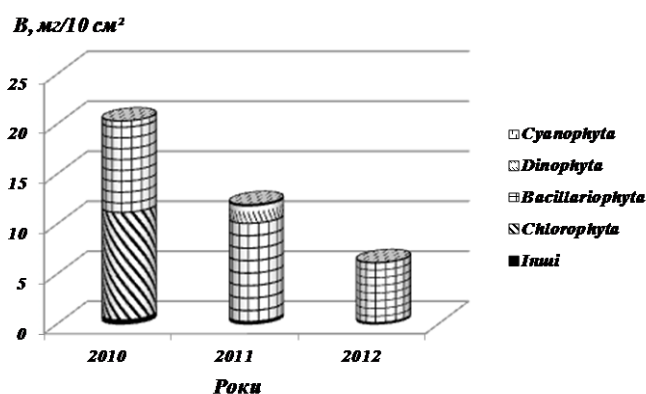

Рис. 2. Міжрічна динаміка біомаси (B) основних таксономічних груп фітомікробентосу затоки Бистрий кут

2011 рік характеризувався спадом активності вегетації фітомікробентосу весною та влітку, порівняно з 2010 роком. Навесні за чисельністю домінували синьозелені водорості з роду *Oscillatoria* Vauch., за біомасою – дрібноклітинні діатомові (*Stephanodiscus* Ehr.). Проте, восени 2011 року спостерігався пік кількісного розвитку фітомікробентосу за біомасою, значне місце в якій належало динофітовій водорості *Peridinium cinctum* (O. Müll.) Ehr.

В 2012 році кількісний розвиток фітомікробентосу був на рівні 2011 року. Восени біомаса фітомікробентосу збільшувалася за рахунок крупноклітинної діатомової водорості – *Surirella tenera*, при невисоких показниках чисельності, яку визначали центричні діатомові (*Cyclotella kuetzingiana*).

Аналіз розвитку донних мікроводоростей затоки Бистрий кут показав, що за період з 2010 по 2012 роки чисельність фітомікробентосу знижувалась за рахунок пониження вегетації синьозелених водоростей. Максимальними показники чисельності фітомікробентосу були в 2010 році, мінімальними – в 2012. Біомаса донних мікроводоростей в 2011 році зростала за рахунок активної вегетації *Peridinium cinctum*, в 2012 році – знижувалась. В 2011 та 2012 роках роль зелених водоростей в загальній біомасі фітомікробентосу, на відміну від 2010 року, була незначною. 2012 рік відрізнявся найменшими кількісними показниками фітомікробентосу.

Таким чином, сезонні зміни в структурі фітомікробентосу відображали роль окремих видів та відділів мікроводоростей у функціонуванні автотрофної ланки затоки Бистрий кут.

Література

1. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод / За ред. В.Д. Романенка. – К.: ЛОГОС, 2006. – 408 с.
2. Разнообразие водорослей Украины / Под ред. С.П. Вассера, П.М. Царенко // Альгология. – 2000. – Т. 10, № 4. – 309 с.
3. Царенко П.М., Петлеванный О.А. Дополнение к «Разнообразию водорослей Украины». – К.: Ин-т ботаники им. Н. Г. Холодного НАН Украины, 2001. – 130 с.
4. Щербак В.І. Методи досліджень фітопланктону // Методичні основи гідробіологічних досліджень водних екосистем. – К., 2002. – С. 41–47.